

14. UNPROFOR - Kanadsko-francuska uloga Nepostojeća bitka

Više od 900 kanadskih vojnika, ni krivi ni dužni, postali su nacionalni heroji za bitku KOJA SE NIKAD NIJE DOGODILA - nemilosrdno jasni bili su novinari hrvatskog tjednika Nacional u članku koji se pojavio nekoliko dana nakon predaje priznanja kanadskim plavim kacigama u Winnipegu.⁶⁹

O događaju koji se dogodio prije devet godina u Hrvatskoj (u Medačkom džepu) kanadski mediji su šutjeli, prvi je o njemu nakon tri godine pisao novinar "The Ottawa citizen" David Pugliese.⁷⁰ Nakon razgovora s veteranima i potaknut njihovim zahtjevima za odštetom zbog narušena zdravlja, upozorio je kanadsku javnost na zaboravljenu bitku. Ona je u Kanadi, sada u novim okolnostima, pretvorena u slavnu pobjedu. U vrijeme kad se navodna BITKA dogodila, politički i vojni vrh Kanade nije držao oportunistički otvarati nove stranice u sve debljoj knjizi gubitaka ljudi u mirovnim misijama, dezorganizacije, velikih propusta, nedostatka novca i primjerene obuke pa sve do zlostavljanja i ubojstva, poput onoga u Somaliji. O razlozima dugogodišnje šutnje progovorio je kanadski general Lewis MacKenzie, bivši zapovjednik snaga UN-a za bivšu Jugoslaviju:⁷¹ *...u trenutku bitke u Medačkom džepu, u Kanadi je izbio veliki skandal povodom vesti da su naši vojnici u Somaliji prethodno mučili i ubili neke ljude... Vlada je tada odlučila da svesno prikriva te informacije, kako se ne bi stekao utisak da naši mirotvorci idu u strane zemlje i ubijaju ljude. Međutim, najgore je kad pokušavate nešto sakriti.* Kanadski politički i vojni vrh su prešutjeli taj događaj jer bi uz malo više novinarske znatiželje na vidjelo izašle mnoge za Kanadu, politički i vojno, nepovoljne činjenice. Godine 1993. to bi bilo porazno za vojni i politički vrh Kanade, pa je taj događaj u Medačkom džepu

potisnut u zaborav. No kad je zanimanja javnosti, pod pritiskom tiska i svjedočenja veterana, od 1996. (članak Pugliesea) nadalje, počelo sve više jačati, politika i vojni vrh su morali reagirati. Provedene su neke istrage, *The Special review group* sačinila je za ministra obrane izvješće o *Operaciji Harmony (Rotation II)*,⁷² a *Board of inquiry - Croatia*⁷³ u Ministarstvu obrane ispitaio je jesu li pripadnici kanadskih snaga za vrijeme službe u UNPROFOR-u, u sektoru Jug od 1993. do 1995., bili izloženi onečišćenjima okoline u dozama dovoljnim da budu opasne za njihovo zdravlje.⁷⁴ Ispitivanju okolnosti pod kojima su služili njihovi građani u Hrvatskoj pridružili su se zastupnici u provincijskim skupštinama pa onda i u federalnoj skupštini u Ottawi. Umirovljeni potpukovnik Jim Calvin je pred zastupnicima u Ottawi opisao okolnosti i junaštvo kanadskih vojnika koje je vodio, a ministar obrane je obećao da će poboljšati status umirovljenih veterana bitke u Hrvatskoj i u drugim mirovnim misijama u kojima je Kanada od 1953. sudjelovala širom svijeta. Rezultati istrage o *Operaciji Harmony* otkrili su da se za vrijeme boravka (zapravo pred kraj, u tijeku priprema za povratak) u Medačkom džepu dogodio pokušaj trovanja zastavnika (warrent officer) Matta Stopforda, nekoliko tuča među vojnicima, osjećala se napetost koja je lako mogla prerasti u vojnu pobunu.⁷⁵ Opravdanje za takvo narušavanje vojničke discipline pronađeno je u povećanom stresu, PTSP-u, u "zamoru ratnika", u "šoku", posebnim okolnostima s kojima su se susreli u Medačkom džepu (borbena djelovanja, suočavanje s poginulima i razaranjima). Dodao bih, i u *forsiranju tvrdoće*, nametanju primirja silom i *igranju na blef* kojim se služio njihov zapovjednik potpukovnik Calvin. "*Priprema za rat*" je već bila vidljiva za vrijeme obuke 2 PPCLI u Kanadi. Nekoliko pripadnika bataljuna će pred istražnim povjerenstvom, *Board of inquiry - Croatia*, posvjedočiti da je već tada bilo jasno da se bataljun spremao za rat.⁷⁶ Nešto kasnije povjerenstvo će zaključiti da su potpukovnik Calvin i njegovi viši zapovjednici bili svjesni važnosti uspjeha nametanja primirja, uz upotrebu svih raspoloživih sredstava.⁷⁷ Kontingent *pripremljen za rat* naišao je na razumijevanje i pohvalu glavnog zapovjednika UNPROFOR-a generala armije Jeana Cota (*poljubac u obraz Calvinu za brz i uspješan dolazak iz Slavonije u sektor Jug*). Cot, kojega su vodile i instrukcije njegove (francuske) vlade, poticaj Glavnog tajnika da vojni dio misije UN-a u bivšoj Jugoslaviji konačno bude uspješan i njegova ambicija; objeručke je prigrlio *profesionalnost i odlučnost* kanadskog bataljuna. Uz pomoć tih vojničkih vrlina i uz nametanje sile, vjerovao je da može riješiti pitanja koja su se mogla riješiti samo poštivanjem suverenih prava RH, međunarodnog prava i odluka Ujedinjenih naroda. UNPROFOR-u se neposredno prije Medačke operacije dogodila važna promjena - prvo se razdijelio na dva dijela, UNPROFOR 1 i 2, kako bi se bolje mogla pratiti situacija

u BiH. UN je u BiH nakon prvog ugrožavanja Srebrenice zaštitio šest *sigurnih područja* - *safe areas* - i zadužio snage UN-a u BiH da pri toj zaštiti upotrijebe *sva potrebna sredstva*. Iako se Rezolucija 836. nije odnosila na Hrvatsku i na UNPROFOR-1, general Cot ju je tako razumio. Ona mu je posredno omogućila primjenu jačih mjera i u Hrvatskoj. Takvo tumačenje nove, snažnije uloge UNPROFOR-a postalo je izvor nesporazuma sa zaraćenim stranama. UNPROFOR ionako nije pravio razliku između zakonite državne vlasti i pobunjenika, pa su Hrvati uvijek bili oštećeni. UNPROFOR se bezobzirno kruto ponašao i prije te rezolucije; Kanađani su u tomu bili najmarniji, tako su se ponašali i pri implementaciji sporazuma o Medačkom džepu. Taj tvrdi vojnički odnos vidljiv je i u (kasnijim) nesporazumima Cota s civilnim službenicima UN-a. Dokazi za kruto djelovanje Kanađana vidljivi su u njihovu ponašanju u RH, kao i u BiH, u Srebrenici. Hasan Nuhanović, svjedok srebreničke tragedije, bio je od dolaska kanadskih *plavih kaciga* u Srebrenicu njihov prevoditelj. On svjedoči o dolasku Kanađana: *...prva jedinica UNPROFOR-a ušla je u Srebrenicu 18. 4. 1993.; ...umjesto da se bave problemom zaštite (oni su - op. p.) po gradu i bližoj okolici krajnje agresivno razoružavali pripadnike obrambenih snaga... na rigorozan način su razoružavali Bošnjake... to je počelo još u aprilu i maju 1993.*⁷⁸ Agresivno ponašanje Kanađana bilo je vidljivo od njihova dolaska u bivšu Jugoslaviju, jednako kao i pristrano držanje prema Srbima. Simpatije prema Srbima nije krio general Lewis MacKenzie koji je, nakon službe u snagama UN-a u bivšoj Jugoslaviji i odlaska u mirovinu, postao otvoreni srpski simpatizer i njihov zastupnik širom svijeta. Simpatije nisu krili ni general Cot, kao ni Calvin i njegovi vojnici. U Medku su se s krajinskim Srbima dogovarali i imali za njih razumijevanje, iako su ih oni svjesno dovodili u opasnost. Smješteni u neposrednoj blizini Kanađana, vatrenim provokacijama su izazivali Hrvate koji su morali pucati prema, u jednom razdoblju bitke, zajedničkim srpsko-kanadskim položajima. I to nije bilo sve. Srpski je odnos prema UNPROFOR-u bio sve, samo ne prijateljski. Krajinski Srbi su pucali po Kanađanima 9. rujna noću u Medku. Ubili im psa, izazivali ih, opljačkali mrtve i ranjene Kanađane nakon prometne nesreće. U lipnju 1993. komanda 9. mtbr izdaje *pripremano naređenje* (komandant pukovnik Jovo Kordić) o *postupanju u trenutku "ustaške agresije" koja se očekuje. Početkom agresije zabraniti pokrete UNPROFOR-a i EZ, sem pokreta za snabdjevanje (očiti tipfeler, snabdjevanje - op. p.) i ishranu, ali isto uz kontrolu i pratnju; inž. č. blokirati pokret jedinice UNPROFOR-a iz Medka; 1. mtb. blokirati pokrete UNPROFOR-a iz kasarne Sveti Rok, Lovinac i punkta Raduč...*⁷⁹ Dva i pol mjeseca kasnije komanda 9. mtbr šalje upozorenje: *Obzirom da je 21. 8. 1993. godine počela smena jedinica UNPROFOR-a, odnosno da su u zonu odgov-*

ornosti naše brigade došle jedinice kanadskog bataljona (iz nama još uvek nepoznatih razloga), upozoravam Vas na sledeće: Novo pridošle snage će se, upozorava pukovnik Kordić, upoznavati s teritorijem, prikupljati obavještajne podatke, kretati se u području rasporeda srpskih snaga, po naseljenim mjestima i stupati u kontakt sa svim strukturama. Zato Kordić traži da se spreči ulazak jedinica UNPROFOR-a u zone ratnih dejstava, kretanje dozvoljavati... (...) ...odabranim maršrutama, o svakom uočenom pokretu i aktivnostima, osim dozvoljenih, odmah izvestiti Komandu brigade, za bilo kakve kontakte sa predstavnicima UNPROFOR-a tražiti odobrenje... u dogovoru sa Stanicom javne bezbednosti Gračac sprečiti kontakte civilnih lica sa jedinicama UNPROFOR-a.⁸⁰

Još je jedna kanadska mistifikacija povezana s Medačkim džepom: neistina o iznenadnom i neočekivanom napadu HV/Specijalne policije MUP-a na snage SVK. Nakon operacije Maslenice bilo je mnogo uzastopnih upozorenja i naređenja - neka od njih smo naveli u drugom kontekstu - kojima se upozoravaju postrojbe SVK na mogući napad. Komanda 9. mtbr 1. rujna dostavlja 3. mtb obavještajne podatke: *Prema raspoloživim obavještajnim podacima, na našoj dalmatinskoj strani Velebita grupišu se djelovi profesionalnih jedinica MUP-a. Registrovani su (Tigrovi) iz Prve Gardiske brigade - Vukovi iz Devete Gardiske brigade te specijalne jedinice MUP-a RH. U cilju sprečavanja iznenađenja posebnu pažnju posvetite padinama Velebita.*⁸¹ Srpsko zapovjedništvo je budno pratilo što se događa na bojištu, jedino su pogriješno procijenili pravac iz kojeg će se dogoditi napad. SVK je očekivala napad iz pravca Velebita, a on se dogodio iz suprotnog pravca - prema Velebitu. Zato su njihove DTG djelovale prema Velebitu, planirano je i ostvareno nekoliko nasilnih izviđanja (26. 8. 1993. *Odluka za dopunsko nasilno izviđanje*; 3. 9. 1993. *Naređenje za preduzimanje mera pune borbene gotovosti*), na Velebitu su zarobljeni i mučeni hrvatski specijalci, zbog zadnjeg napada, nasilnog izviđanja i popravljanja položaja na Velebitu koje se trebalo dogoditi 9. rujna (Zapovjest Komandanta 9. mtbr za nasilno izviđanje i borbena dejstva od 8. rujna 1993.), uklonjen je dio minskih polja i minobacači su usmjereni prema padinama Velebita. Teza o iznenađenju jedino stoji ako se prihvati da su postrojbe 9. mtbr u Medačkom džepu bile uhvaćene u raskoraku, u trenutku pripremanja vlastitih ofenzivnih namjera prema protivniku na pravcu iz kojeg se nije dogodio napad. Što se tiče činjenice da su Kanađani i krajišnici bili izmiješani, satnik McKillop, pripadnik CANBAT-a 1, dopušta da se to s hrvatskoga gledišta moglo činiti kao da su se snage UN-a postavile rame uz rame sa srpskim snagama koje su se borile s njima. *U blizini se nalazio srpski položaj s minobacačima, Srbi su se bili izmiješali s našim snagama... Srbi i Hrvati su cijeli dan iz-*

mjenjivali vatru iz lakog oružja... Od njih (Srba) nismo bili udaljeni više od 50 metara.⁸² Nije li to isti slučaj kao i onaj kad general Baudot okrivljuje HV i brigadira Gotovinu za namjerni napad na snage UN-a? I ovdje su vojnici i milicija SVK, *rame uz rame* s Kanađanima, udaljeni jedni od drugih manje od 50 m. I ovdje Kanađani drže da Hrvati pucaju namjerno samo po njima, kao da vojnici SVK ne postoje?!

Postavimo hipotetičko pitanje: što bi se bilo dogodilo da su snage UN-a (Canbat -1) pokušavale ući u područje Medačkog džepa s hrvatske strane? Kako bi tada reagirala srpska strana? Bi li reagirala kao i Hrvati - pucnjima upozorenja? Bi li i oni sumnjali da UN drži hrvatsku stranu i da ponovno (kao u Maslenici Francuzi) pomaže otimanju *srpske zemlje*? Bi li njihovo nepovjerenje bilo jednako hrvatskom, razina zaštitne vatre veća ili manja? Izravni napadi Srba na Kanađane, koji su bili s *njihove strane* u Medku 9. rujna i noću 15. i 16. rujna, doveli su u opasnost živote kanadskih vojnika, ali sve je to bilo manje od onoga što su činili hrvatski vojnici. *Oni su bijesno napadali (jurišali) i pucali svim raspoloživim oružjem po vojnicima UN-a (sic!).*⁸³ Kanađani nisu mogli zanijekati srpske napade jer su u *Završnom izvješću o operaciji Medački džep* priznali da je *uzrok hrvatske vatre u nekim slučajevima mogao biti pripisan srpskim snagama koje su gađale (sniping) hrvatske položaje služeći se snagama UN-a kao štitom.* Lakše je bilo zlim momcima učiniti Hrvate; oni su bili neprijatelji saveznika u Drugom svjetskom ratu pa je logično da su to i sada. U knjižicama, koje su vojnike UN-a trebale upoznati sa zemljom (Jugoslavijom), njezinim ljudima i poviješću, to je izriječno pisalo: *Hrvati su bili saveznici nacista, njihove vojne postrojbe su se nazivale ustašama i krive su za ogromne zločine nanesene Srbima...* Srbi su bili tradicionalni saveznici Saveznika.⁸⁴

*Petnaestosatni napadi HV na kanadski dio UNPROFOR-a (CANBAT-1) u Medačkom džepu u rujnu 1993. prilikom kojih je, navodno, likvidirano između 27 i 31 pripadnik HV-a,*⁸⁵ nisu postojali. Nije postojao plan ni namjera da se snage UN-a napadnu i onemogućiti njihova uloga u primjeni sporazuma. Kanađanima su se čarke i pucnji/rafali upozorenja činili kao napadi, pa su na njih agresivno i odgovali.⁸⁶ Potpukovnik Calvin se čudi kako je uopće mogao pješice, noću, prilaziti hrvatskim položajima, ići prema *kopiladi koja je pucala na vas punih petnaest sati.*⁸⁷ Već u sljedećoj rečenici priznaje da se za vrijeme tog rizičnog *prilaska nije dogodio nikakav incident.*⁸⁸ Nitko nije pucao na njega i njegovu pratnju, iako bi to po mraku bilo lako. Dakle, ipak je na hrvatskoj strani (HV i policija) vladala vojna stega, ipak su do postrojba i pojedinih vojnika stizale zapovijedi i oni su ih slušali. Razloge za otvaranje vatre cijelog tog dana (16. rujna) valja prije

razumjeti kao nastavak borbe sa Srbima o čemu postoji dovoljno kanadskih svjedočenja.

Kanađani su pokušali nastupiti u Medačkom džepu, kao i u Somaliji, u Garešnici, u Srebrenici ili Sarajevu, vojnički agresivno, ofenzivno - kako je takav pristup nazvao sam potpukovnik Calvin. Na pitanje srpskih novinara vjeruje li da su Hrvati znali da pucaju na Kanađane, general Lewis MacKenzie odgovara: *Siguran sam da su znali. Svaki profesionalan vojnik zna što radi. Ne iznenađuje me izjava hrvatskih generala da se ta bitka nije ni dogodila jer ih to ne predstavlja u dobrom svjetlu. Oni su Srbima radili vrlo ružne (prljave) stvari. Imam puno povjerenje u sve što je opisao komandant, potpukovnik Džejms Kalvin.*⁸⁹ No svjedočenje satnika Davida McKillopa otkriva malo drugačiji razlog za hrvatsko otvaranje vatre. Cijela noć, od zadnjeg vatrenog okršaja u 22.00 (23.00) sata do 06.00 sati, bila je mirna, a onda je opet započela vatra. On je uvjeren da su je započeli Srbi. Oko šest sati ujutro sa srpskog položaja, u neposrednoj blizini Kanađana, ispaljeno je nekoliko minobacačkih projektila, odmah zatim je uslijedila vatra iz lakog oružja, Hrvati su odgovorili, otvorili su puščanu vatru koja je pogađala i nas, pa smo i mi (Kanađani - op. p.) odgovorili. To je bilo to. I onda je sve prestalo. Zadnja izmjena vatre.⁹⁰

Zbog nepoštivanja rokova i brzopletog pokušaja nametanja sporazuma o primirju i povlačenju hrvatskih snaga iz Medačkog džepa, Kanađani umalo nisu isprovocirali sukob širih razmjera.⁹¹ Dokazi za to se mogu naći i u knjizi dvojice kanadskih autora.⁹² Oni spominju prijašnje incidente s hrvatskom policijom u Garešnici, poput tučnjave u baru između hrvatskih policajaca i kanadskih mirotvoraca koja je isprovocirala kanadskog zapovjednika da zapovijedi *provalu* Kanađana na hrvatsko područje u kojem nisu imali nikakve ingerencije.⁹³ Taj *macho* postupak je možda izazvao divljenje drugih vojnika UN-a, ali ne i hrvatske javnosti i vojske. Pisci knjige spominju poštovanje drugih *plavaca* prema Kanađanima zbog njihove *tvrde* uloge u istočnoj i zapadnoj Slavoniji i ističu ono što je važno za razumijevanje kanadske uloge u Medačkom džepu. Rizična igra, ponašanje na rubu incidenta, primjena *blefa* prema Hrvatima, koje se željelo što prije istisnuti iz razvojačenog područja, uz rizik da se Calvinov *blef* mogao pretvoriti u veliku pogrešku (*costly blunder*).⁹⁴ No čini se da nije samo riječ o velikom blefu, kojim su se služili Calvin i Kanađani, već i o neistini. Prema tvrdnjama hrvatskog tjednika *Fokus*, izvještaj generala Jeana Cota, iskorišten kao temelj za haaške optužnice i neprihvatljive kvalifikacije protiv hrvatskih generala za akciju u Medačkom džepu, nije istinit.⁹⁵ U svom (je) izvještaju (Cot) naveo *neistine*, jer su ga obmanuli pripadnici kanadskog bataljuna koji su djelovali na tom području. General Cot je to, navodno, priznao američkim časnicima, koji su, neovisno o

UNPROFOR-u, izašli na teren te istražili pojedinosti akcije. Cot se potpuno oslonio na jednostrane informacije kanadskog bataljuna, koje su bile oprečne ocjeni američkog časnika (američki vojni ataše pukovnik Richard Herrick). On je nakon obilaska terena zaključio kako je akcija izvedena *vojnički profesionalno i efikasno*. Prema izjavi visokoga hrvatskog vojnog časnika, dobro upućenog u te odnose, potpukovnik Herrick je u vrijeme kad su haaški istražitelji ispitivali svjedoke (admirala Domazeta, generala Stipetića, Sačića), preko svog povjerljivog čovjeka u Zagreb (tom svjedoku - op. p.) poslao obavijest da je spreman to i potvrditi (Cotovo priznanje da su podaci iz Medačkog džepa bili krivotvoreni) i biti svjedokom u slučaju podizanja optužnice protiv admirala Domazeta. Svakako sam želio od samog pukovnika Herricka dobiti pismenu potvrdu te izjave, ali na moju zamolbu nisam dobio odgovora; pretpostavljam da ga i dalje obvezuje čuvanje vojne tajne.

O Herrickovoj izjavi i spremnosti da svjedoči i dovede u pitanje UNPROFOR-ovo (Cotovo - op. p.) izvješće svjedoči i general Bobetko, kojemu su se Amerikanci obratili za dopuštenje da obiđu Medački džep i koji ih je saslušao nakon njihova povratka.⁹⁶ Prijetnje silom HV-u su dolazile s mnogih (UNPROFOR-ovih) strana.

Bo Pellnas⁹⁷ je iz Knina 14. rujna 1993. faksom poslao pismo brigadiru Rahimu Ademiju u zapovjedništvo OZ Gospić, u kome ga je upoznao s planom i upozorio na posljedice: *Snage UNPROFOR-a ...će se pomaknuti do crte sukoba i zamijeniti srpske postrojbe tako da vašim snagama stvore zaštitni štiti. Ta operacija će započeti 15. rujna u 12.00 sati. Od vas se ovim (pismom - op. p.) žurno zahtijeva da obavijest proslijedite svim postrojbama, a vas ću osobno smatrati odgovornim za (možebitno) otvaranja vatre na naše snage. Snagama UN-a sam naglasio pravo na samoobranu u punom suglasju s poglavljem VI. Povelje Ujedinjenih naroda.*⁹⁸

Što se onda moglo dogoditi da brigadir Ademi upozorenje ne proslijedi postrojbama i da ga one ne poslušaju? Potpukovnik Calvin u svom svjedočenju za *Chances for peace* tvrdi da još 14. navečer u zapovjedništvu Gospić nisu znali za Sporazum, on im je pokazao njegovu fotokopiju. Mogao im je pokazati tek nacrt sporazuma koji će se potpisati i koji nije imao nikakvu pravnu težinu. Kako su Ademi i njegove postrojbe, pa i pojedinci, mogli poštovati Sporazum koji će biti potpisan tek sutradan u podne? Za njih Sporazum nije postojao dok nije bio potpisan. Tako vojnici na položajima nisu znali za njega jer službeno i nije postojao. Kad je Sporazum sutradan potpisan i kad se dogodila prva faza ulaska UNPROFOR-a u razvojačeno područje, valjalo se dogovoriti o još nekim pojedinostima. Te pojedinosti su dogovorene u 22.40 (15. rujna) i valjalo ih je prenijeti svim postrojbama na terenu.

Udaljenost od Gospića do Medka mjeri se kilometrima, ako i nije postojala radijska ili žičana veza (što je malo vjerojatno), kuriri su autom ili čak pješice mogli obići sve postrojbe od 23.00 sati 15. rujna do podneva 16. rujna. I sam je Ademi bio na bojištu, Pellnas ga nije našao u zapovjedništvu, očito je obilazio postrojbe i izdavao zapovijed? Je li odugovlačio, kao što to zaključuju vojni i civilni dužnosnici UN-a, kako bi Hrvati mogli obaviti nečasne poslove (*etničko čišćenje*)? Ili ga je sam nadgledao? Možda su vojnici bili nezadovoljni povlačenjem, možda se dogodio pokušaj pobune hrvatskih vojnika, koju je smirivao? *Pobune nije bilo*, iako ima dosta indicija i dokaza o nezadovoljstvu hrvatskih vojnika, o njima govore i visoki hrvatski vojni dužnosnici (Stipetić, Pleština). Među vojnicima, domaćim stanovnicima, koji su oslobodili svoj dom, taj dio okupirane hrvatske zemlje, bilo je dosta nerazumijevanja za takvu odluku hrvatskoga državnog vrha. Vojnici su bili ogorčeni i prijetili su zapovjednicima.⁹⁹ Nekim se zapovjednicima činilo da bi mogli izbiti neredi, "mirisalo" je na pobunu, ali do nje nije došlo. Vojska se povukla, s odgodom od 24 sata, koju je dogovorio general Stipetić. Već u prvom razgovoru takvu je odgodu general Bobetko tražio od generala Cota, Cot ju je razumio kao izliku da Hrvati završe svoje zločinačke poslove.¹⁰⁰

Kako to da generali Bobetko i Ademi **nisu optuženi** (u optužnici ICTY-a) za napad na snage UN-a? Nije li i to dokaz da **napada nije bilo, da bitke nije bilo, pa ni kanadske pobjede! Pod "najveću pobjedu"** Kanađani su uvrstili malo čarkanja, puškaranja, razmjenu puščanih zrna s hrvatskom i srpskom stranom u noći između 15. i 16. rujna 1993., dan nakon potpisivanja Sporazuma o povlačenju hrvatskih snaga na početne položaje. Nisam mogao doći do podatka je li izvršena obdukcija poginulih hrvatskih vojnika; ako je učinjena nakon Medačke operacije, moglo se utvrditi je li itko poginuo od zrna kakvo su u arsenalu imali kanadski vojnici.¹⁰¹ UNPROFOR-ov *Situation report* od 15. rujna u posebnoj rubrici *Uznemiravanje ili napadi na snage UN-a* govori o **vatri obiju strana, srpske i hrvatske**, prema kanadskim i francuskim vojnicima. Izriekom se spominje vatra iz lakog naoružanja (*SM fire, small arms fire, vatra iz pješačkog oružja*), kojom su **napadači, aggressors** (podcrtavam množinu - op. p.), hrvatski i srpski vojnici pucali po kanadskim prednjim položajima. Na njihovu vatru kanadski vojnici su odgovorili i napadači (agressors) su prekinuli vatru. Na strani snaga UN-a nije bilo žrtava. Marni promatrači snaga UN-a bilježili su (brojili - op. p.) svako ispaljeno zrno iz lakog oružja, rafale i pojedinačne pucnje, kao i eksplozije topničkih projektila. U vremenskom razdoblju, neposredno pred ulazak UNPROFOR-a u razvojačeno područje, 13. rujna su zabilježili 105 topničkih eksplozija i 100 zrna iz teških strojnica (HMG), ispaljenih sa srpske strane, 20 iz lakog oružja, 50 iz teških strojnica i 87 granata ispaljenih s hrvatske strane. 14. rujna:

220 ispaljenja hrvatske strane, 555 sa srpske i 74 nepoznatog porijekla. Registriranih topničkih udara (artillery impacts - op. p.) je s hrvatske strane bilo 382, srpske 341 i 78 nepoznatog porijekla. Za vremenski razmak od 15. do 16. rujna u 16.00 sati, zabilježeni su: ...*mnogobrojni pucnji i udari granata s obje strane linije sukobljavanja sjeverozapadno od Medka ...najveći dio pucnjave zabilježen je kao "firefights"* (čarkanje, puškanje, pucnjava iz lakog streljačkog oružja). CANBAT istog dana, 15. rujna, nakon potpisivanja Sporazuma, bilježi osjetan pad topničke vatre u Medačkom džepu, po pet granata sa svake strane, i vatru iz teških strojica po Medku. Navečer 16. rujna zapovjedništvo kanadskog bataljuna je bilo dva kilometra ispred svojih streljačkih četa, satnija C po planu se ukopala u zapadnom području doline, ona je služila kao osiguranje prema Hrvatima. Satnija D trebala je zapriječiti srpsko nastupanje, ali se našla u dvostrukoj ulozi, između obje strane, usred minskog polja. Da bi osigurali izlaz za povlačenje, inženjerci su žurno razminirali uski put. *Pritom su naišli na ostavljeni hrvatski protutenkovski top od 76 mm s osamdeset granata, dovukli ga na položaj i postavili kao dio svoje obrane, poslije su ga eksplozivom raznijeli.* Nije posve sigurno je li to bio hrvatski top, hrvatski vojnici su također zaplijenili srpske topove i odmah su ih upotrijebili za obranu. *U kišnoj noći (Kanađani - op. p.) su čekali protunapad s obje strane!*¹⁰² Napad se nije dogodio jer Hrvati na njega nisu ni pomišljali.

U izvješću o stanju na bojištu od 16. rujna 1993. naglašeno je da su u 22.15 Hrvati otvorili vatru na kanadske snage koje su na vatru odgovorile. Isto izvješće kaže da se ubrzo sve smirilo, u 23.45 sati, i da je situacija mirna.¹⁰³ Podataka o pucnjavi prema snagama UN-a nema, niti o njihovom vatrenom odgovoru sljedećeg dana (17. rujna), niti poslije. Incidenti u minskim poljima sljedećih dana pokušavali su se pripisati Hrvatima. UNPROFOR je njihove pucnje upozorenja i osvjetljavanje terena razumio kao ponovnu provokaciju i napad na mirotvorce, no nakon detaljnog objašnjenja događaja prihvatio je tumačenje hrvatske strane. General Bobetko čak tvrdi da se general Cot ispričao.

Kanadski izvori, osim podatka o priznatim poginulima s hrvatske strane, **27, 30, 35**, pa i više, te **stotinjak ranjenih** (što je podiglo moral kanadskih vojnika) - to je, navodno, prikazala hrvatska televizija - ne donose nikakav drugi dokaz. U videoarhivi Hrvatske televizije nisam našao dokaz za tu tvrdnju. Ako su se hrvatski vojnici pokušavali približiti, ako su *jurišali na kanadske položaje* i bili su pogođeni, poginuli su ili bili ranjeni, gdje su njihova tijela? Nigdje nema dokaza da su viđeni bolničari kako odnose s bojišta poginule ili ranjene hrvatske vojnike. Kanađani su ih noću morali vidjeti svojim "Starlight" noćnim dalekozorima. Kako to da tijela poginulih nisu vidjeli u jutro novog dana? Ima podataka (svjedočenje kanadskih vojnika u obje knjige posvećene

kanadskim mirotnim operacijama pa i Medačkom džepu) da su kanadske pješačke ophodnje, koje su sami Kanađani u vojničkoj šali (sic) nazivali ophodnjama koje *love Hrvate (hunting for Croats)*,¹⁰⁴ sljedećih dana pronalazili okrvavlenu odjeću, pribor za prvu pomoć, mrlje krvi, mjesta na kojima su, navodno, hrvatski vojni bolničari obrađivali ranjene hrvatske vojnike. I iz toga su zaključili da je na hrvatskoj strani moralo biti preko stotinu mrtvih.¹⁰⁵ A što su onda za vrijeme sedam dana borbi postigli srpski vojnici, zar je od njihovih zrna poginulo samo deset hrvatskih vojnika? Srbi su imali zastrašujući arsenal oružja i znali ga upotrebljavati. Kako to da od njihovih projektila nije poginulo više hrvatskih vojnika? Tek deset? Možda su se hrvatski gardisti i specijalci znali čuvati jer su ih dobro obučili *američki instruktori*?! Ili je istina da je Hrvatska stavila pod embargo broj poginulih hrvatskih vojnika za cijelo vrijeme operacije - od 9. rujna do povlačenja 17. rujna, kako to tvrdi Ozren Žunec!¹⁰⁶

Imena, vremena, mjesta i načini pogibije koje smo već naveli govore suprotno.

U posjedu sam popisa hrvatskoga Vladina ureda za poginule i nestale. Pod poginulim braniteljima u akciji Medački džep vodi se 29 imena. Pažljivim čitanjem vidi se da su ti branitelji poginuli na širokom području tadašnjeg sektora Jug, u vremenskom razmaku od 31. kolovoza do 1. listopada 1993. UNPROFOR i ICTY su Medačku operaciju omeđili datumima, 9. i 17. rujnom 1993., a u tom su vremenu prema popisu Ureda poginuli: 13. 9. **Bošnjak Ana** u Gospiću (od topničke vatre - op. p.), **Zoran Kovačević** i **Stipe Krnić** 9. 9. u Divoselu, **Miroslav Lovrenić**, istoga dana u Gospiću, **Milan Majetić**, također 9. 9. u Divoselu, **Zdravko Šebalj** (istog dana) u Gospiću i **Darko Turkalj** 12. 9. u Gospiću. Kod svih se kao uzrok pogibije navodi *poginuo u akciji*.

Srpski vojnici, a ne kanadski i francuski, bili su hrvatskima najveća opasnost. Uza svu mrzovolju i nezadovoljstvo UNPROFOR-om, rijetko koji hrvatski vojnik bi se svjesno upustio u bitku s mirovnim snagama. One su bile simbol svjetske moći i unatoč svim hrvatskim prigovorima (ipak) dobrodošla pomoć.

*Nakon dogovora Kanađani su 15. rujna krenuli prema hrvatskim položajima, no s njima u pozadini i srpski vojnici, što je očito bio znak da Kanađani nisu ispunili prvu fazu sporazuma, odnosno demilitarizaciju zone oko srpskih položaja i uspostavili kontrolu nad srpskim snagama. Hrvatski vojnici su ispalili metke upozorenja, a s dolaskom noći stvar je postala sve neizvjesnija. Hrvatska je strana dobila zapovijed da puca isključivo u samoobrani i da se ne koristi teškim oružjem i tenkovima.*¹⁰⁷ Budući da se nije znalo gdje su se zavukli srpski vojnici, a gdje mirovnjaci, razmjenjivana je puščana vatra, uglavnom radi odvratanja od bilo kakvog napada na hrvatske položaje. Kanadski analitičari su na mnogo mjesta spominjali napade topovima, minobacačima i

lakim protuzrakoplovnim topovima. U *Završnom izvješću* spominje se cijeli niz oružanih sistema koje su upotrebljavale hrvatske snage, a Kanađani na njih fleksibilno odgovarali. Ako su Hrvati na njih pucali streljačkim oružjem, odgovorili bi im istim, kad bi Hrvati rabili teške strojnice, Kanađani bi odgovarali svojim Browning strojnicama 12.7 mm. U izvješću su Kanađani pokušali opravdati hrvatske vojnike; njihovo ih zapovjedništvo nije obavijestilo o prekidu vatre i oni su se primjereno vojnički vladali. Krivnja je na zapovjedništvu koje ih nije upozorilo na Sporazum koji se tek pripremao.

Takozvana borba, BITKA, *open combat*, kako te okršaje u svojoj studiji naziva Lee A. Windsor, očito više nesporazum oko primjene mirovnog sporazuma, završila je 16. rujna ujutro. Tada je general (još uvijek brigadir - op. p.) Ademi, *bijesan zbog toga što su mirovnjaci htjeli pod svaku cijenu isprovocirati hrvatske snage, zauzeti nove položaje i omogućiti dolazak srpskih snaga, ipak dopustio realizaciju druge faze sporazuma*,¹⁰⁸ ulazak francuskih i kanadskih postrojba iza hrvatskih linija. O žurbi kojom su napredovali i koja, na sreću, nije isprovocirala već samo *naljutila* hrvatskog zapovjednika, govori knjiga *Tested mettle: Calvin se pridružio francuskim izviđačima i pojurio niz glavni put... na silu je želio stići cestom do linije otprilike 9. rujna ...iako su tri francuska oklopna vozila stradala od mina, Calvin je i dalje brzo napredovao sa svojom postrojbom*.¹⁰⁹ Opravdanje za žurbu našao je u dokazima kriminalnog ponašanja hrvatskih postrojba koje su se povlačile. *Ruševine, spaljene kuće, ubijena stoka, zapaljena ljetina, opljačkane stvari koje su nosili hrvatski vojnici*.¹¹⁰ U transkriptima razgovora koji su se vodili na točkama prijelaza čitamo o Calvinovu i Nielsenovu požurivanju: *Krenimo! Krenimo! Krenimo!* - ponovili su nekoliko puta. Dokaze za kanadsko/francusku žurbu i silu nalazimo i u izvješću sa sastanka brigadira Ademija, višeg vojnog promatrača UN-a potpukovnika Nielsena, kapetana Hunta iz Kanadskog bataljuna i voditelja tima UNMO-a Gospić. Glavna točka razgovora je *vraćanje točke prijelaza 150 m istočno od sadašnjeg mjesta jer je kanadski bataljun pošao unaprijed od dogovorenog mjesta*.¹¹¹ Ured MORH-a za UN i EZ u Zagrebu u svom skupnom izvješću naglašava da je najviše problema stvoreno ulaskom kanadskih trupa, na pojedinim mjestima, za 1,5 do 2 km preko dogovorene crte. Kanađani su inženjerskim strojevima rušili zapreke koje je postavila HV *...oko 18.00 pripadnici HV-a izvršili su konačno blokadu dijelova CANBAT-a 1 i zaustavili njihovu akciju*.¹¹² UNPROFOR 19. 9. u razvojačenom području zatječe grupu hrvatskih vojnika i razoružava ih, oružje predaje ZP Gospić. O tom zarobljavanju i vraćanju oružja iscrpno svjedoči visoki hrvatski časnik. Najprije su Kanađani zaustavili i zarobili pripadnike Specijalne policije, zarobljeni su pod prijetnjom sile i uperenog oružja. Specijalci su isprva odbili predati oružje, ali su

ga ipak predali nakon zapovijedi radijem njihova zapovjednika generala Mladena Markača. Nakon toga su ispraćeni iz područja za koje je bio ovlašten UNPROFOR i predani hrvatskim vojnim vlastima. Nešto kasnije njihovo je oružje vojnim džipom dovezao (svjedok nije sasvim siguran - op. p.) pukovnik Maisonneuve. Kad je svjedok prišao vozilu da preuzme oružje, kanadski časnik je pokretom ruke bacio u blato osobno naoružanje petnaesterice policajaca, sjeo u džip i bez riječi se udaljio. Takvo ponašanje nikako ne dolikuje visokom časniku zapadne vojske koja se diči dugom vojnom tradicijom i vojničkom čašću. Možda bi se pukovnikova ljutnja mogla opravdati postupcima HV/policije prethodnih dana, ali profesionalni vojnik ne bi trebao u službenim postupcima pokazivati svoje osobne osjećaje. Takva gesta visokoga kanadskog časnika kao da je samo dokazala postojeći odbojan i neprijateljski stav kanadske vojske prema HV-u i hrvatskoj policiji. Ta gesta se zove prezir i nepoštivanje oružja, nepoštivanje vojne časti! Jesu li Kanadani imali razloga za takvo ponašanje? Oni tvrde da je jesu. Neprijeporna je činjenica da su kanadski vojnici u Hrvatskoj prezirali hrvatsku oružanu silu !

Nešto ranije Kanadani pronalaze trojicu srpskih vojnika i prevoze ih oklopnim transporterom u vojno zapovjedništvo 9. (srpske) brigade u Medak. Iz bilješke nije jasno jesu li i oni bili razoružani? Jesu li i njima kanadski časnici bacili osobno naoružanje u blato? I na taj način doveli u pitanje postojanje nazovi krajijske vojske i nazovi RSK? Kasnije ponašanje CANBAT-a to ne potvrđuje; štoviše, oni dopuštaju ubacivanje srpskih vojnika u razvojačeno područje, dopuštaju napade na hrvatske vojnike (ranjavanje jednog od njih - op. p.), potiču zamisao o povratku Srba u Medački džep 8. listopada 1993.

Novinar M. Piškor u *Večernjem listu* je napisao kako UNPROFOR vježba mandat na Hrvatima... razoružano (je) 15 hrvatskih vojnika, UNPROFOR se time hvali, iako godinama nije razoružao ni jednu paravojnu srpsku postrojbu.¹¹³ Bojnik Pleština u svom izvještaju nastavlja kako je situacija na ovom području veoma napeta, posebice stoga što su naši vojnici ogorčeni postupcima CANBAT-a pa zapovjednici ulažu maksimalne napore da ih smire i spriječe moguće incidente.¹¹⁴ Potpukovnik Calvin, na sreću, nije u Medačkom džepu primijenio princip koji je uspostavio u sektoru Zapad na svoju inicijativu...(...)...kako bi spriječio ulazak suprotstavljenih ophodnji i pljačku unutar UNPA-zaštićenih zona...(...) ...prije su zaraćeni vojnici, koji su bili zarobljeni od strane UN-a nakon što su uhvaćeni u takvim aktivnostima, bili vraćeni svojoj strani kako bi ih ona kaznila. Calvin je počeo predavati uhićenike suprotnim stranama dok je civilna policija UN-a budno pazila da kazne na koje su osuđivani ne budu **smrtne** (engl. terminal – op.p!?).¹¹⁵

Zbog napetosti između Kanađana i HV/specijalne policije jučer je, izvještava bojniki Gregurić,¹¹⁶ 17. 9. u Zagrebu održan hitan sastanak u zapovjedništvu UNPROFOR-a - nazočni su bili general MacInnis, brigadni general Pellnas, brigadir (admiral - op. p.) Domazet i bojniki Pleština. General MacInnis je nakon sastanka izdao zapovijed kojom se trenutno zaustavlja CANBAT na položajima koje su dosegli, hitno traži njihov sastanak sa zapovjedništvom HV-a radi usklađivanja dogovorene crte na terenu, po utvrđivanju prekoračenja te crte od strane CANBAT-a njihovo povlačenje te nadoknadu šteta koje su učinili prodirući buldožerom kroz naše (hrvatske - op. p.) prepreke. No predstavnici UNPROFOR-a nisu taj dan niti dan poslije u 09.00 izvršili tu zapovijed, pa je sastanak odgođen za 15.00 sati. Situacija 20. rujna postala je krajnje napeta, UNPROFOR na području Medačkog džepa i dalje grubo i pristrano demonstrira silu... pokušaji da se napetost na terenu otkloni dogovorom propali su zbog nepopustljiva stava zapovjednika CANBAT-a.¹¹⁷

Dan prije, 19. 9., ponovljen je sastanak na koji se nije odazvao potpukovnik Calvin, ali u 14.15 snage kanadskog bataljuna pokušale su nasilan ulaz na Kamenjušu (kota 601), ali su zaustavljene.¹¹⁸ U 15.20 održan je sastanak Ademija, (prisutni Markač i Mezić) i potpukovnika Calvina sa svojim operativcima. Precizirana je crta razdvajanja naših snaga i kanadskog bataljuna. Dogovoreno je da se dijelovi kanadskog bataljuna, koji su ušli preko ranije dogovorene crte razdvajanja, vrate natrag do 08.00 sati 20. 9. 1993.¹¹⁹ Calvin nije mogao suspregnuti svoj nadmeni odnos prema Hrvatima, zatražio je smjenu časnika za vezu (brigadira Mezića - op. p.) jer u njega nema povjerenja, a onda je osporio ranije vođene razgovore i dogovoreno u tim razgovorima... on je dobio ovlasti od zamjenika zapovjednika UNPROFOR-a (general MacInnis) za utvrđivanje crte razdvajanja i odlučivanje o svim problemima vezanim za područje na kojem je sada kanadski bataljun.¹²⁰ Time je Calvin pokazao da mu nije stalo do zemlje niti domaćina koji ga pozvao (Republika Hrvatska). Postavio se u položaj samovoljnog arbitra koji sve sam odlučuje i određuje. Bojniki Pleština je nastavio opisivati stanje, očita je velika napetost na području Medačkog džepa ...(naše) povlačenje, pregrupiranje postrojba, je obavljeno korektno i profesionalno, unatoč poznatim problemima s raspoloženjem naših boraca da se ne povučemo. Pleština tvrdi da zapovjednici UNPROFOR-ovih postrojba to znaju i ponašaju se bahato i nadmeno... prijetite i pokreću postrojbe prema položajima HV... Postoji sumnja da su dobili zadaću potaknuti sukob s HV... nedopustivo je ponašanje CANBAT-a koji se ponaša kao OKUPACIONA SILA... ne smijemo dozvoliti da nam i dalje ponižavaju zapovjednika ZP Gospić brigadira Ademija, na sastanke s njim šalju mu bojнике. Zahtijevati da zapovjedništvo UNPROFOR-a uputi časnika generalskog ranga

koji će komunicirati s brigadirom Ademijem i koji će imati ovlasti da zapovijeda odmetnutom potpukovniku Calvinu.¹²¹ Taj dan je vjerojatno potpukovnik Calvin otposlao svoje izvješće o zatečenom stanju u selima Medačkog džepa, o *ubijanjima i razaranju*, kako je izvješće nazvao hrvatski časnik za vezu.¹²² Na sastanku s Kanađanima 20. 9. riješen je problem crte razdvajanja, *poslije 16 sati kanadski bataljun će se naći unutar prostora posjedanja kanadskog bataljuna*. Uz tu umirujuću vijest, časnik za vezu (brigadir Mezić) izvješćuje o *neprijateljskoj vatri iz smjera sela Njegovani u neposrednoj blizini prve crte kanadskog bataljuna*. Njemu to znači da *četnici koriste prostor između prve crte i prve crte kanadskog bataljuna, na pravcu Lički Ribnik - Drljići*.¹²³ To znači da četnici pucaju po hrvatskim položajima uz prešutno odobrenje Kanađana. Potpukovnika Calvina to ne opterećuje, on 22. 9. prosvjeduje kod brigadnog generala (brigadira - op. p.) Ademija zbog onemogućivanja kretanja vojnim promatračima UN-a unutar radijusa od 10 kilometara izvan Medačkog džepa, prava koje su, navodno, dobili Sporazumom.¹²⁴ Istoga dana potpisuje s Ademijem karte s ucrtanim crtama razdvajanja. Sutradan, 23. 9., Ademi mu dokazuje da ne postoji ništa u Sporazumu što bi davalo prava vojnim promatračima u zoni od 10 km u dubini slobodnog teritorija Hrvatske, kao što u Sporazumu nije bilo riječi ni o ovlasti UPROFOR-a nad vojnim promatračima UN-a.¹²⁵ Calvin je uhvaćen u blefu. Sada i hrvatska strana pooštrava odnos prema UNPROFOR-u, u tijeku su diplomatski pregovori, neizvjestan je položaj snaga UN-a, Hrvatska nije zadovoljna onim što su do tada Ujedinjeni narodi učinili na oživotvorenju svojih odluka i razmišlja o otkazivanju mandata. Državna komisija za UNPROFOR pooštrila je mjere kontrole vozila UNPROFOR-a i restriktivnija je prema planu njihovih ophodnji slobodnim područjem RH.

Časnik CANBAT-a 25. 9 u 15.15 tražio je da se naše snage na punktu kod Ličkog Ribnika pomaknu za 1 km prema Ličkom Ribniku. Naše snage ostale su na istom mjestu kao što je dogovoreno i potpisano na zemljovidu. Istoga dana, noću, oko 22.00 kanadska pješačka patrola naišla je na protupješačku minu od koje su ranjena dva vojnika. Kad je po njih pošao oklopni transporter, naišao je na protutenkovsku minu i od eksplozije su ranjena još dva vojnika. Hrvatska strana je zamoljena za pomoć, poslano je sanitetsko vozilo, ali je pomoć odbijena uz obrazloženje da je samo jedan vojnik lakše ozlijeđen. Drugi put je zatražena hrvatska pomoć pa odbijena, iako su stvarno stradala četiri vojnika, od kojih dvojica teže. Oni su prebačeni u bolnicu u Zagreb. Mezić je zaključio da Kanađani nemaju povjerenje u Hrvatsku vojsku, ali imaju u Srbe, jer su vojnici evakuirani preko Gračaca.¹²⁶ To ranjavanje pretvorilo se u slučaj, general Cot je preko glasnogovornice UN-a Shannon Boyd javno optužio

hrvatsku vojsku da je (sic!) pucala na pripadnike UNPROFOR-a dok su pokušavali evakuirati ranjene francuske i kanadske vojnike iz minskog polja u području Medka. *Za mirovne snage UN-a nema opravdanja za napade onih kojima smo došli pomoći. To je tim teže razumljivo kad se mirovne snage angažiraju u evakuaciji ranjenika.*¹²⁷ No činjenice u izvanrednom izvješću hrvatske strane izgledaju drugačije. Brigadir Mezić izvješćuje: *Naši vojnici su, kad su čuli kretanje ispred sebe, radi upozorenja ispalili nekoliko hitaca u zrak. Međutim kad su čuli eksploziju mine, kako bi pomogli stradalima, s nekoliko raketa su osvijetlili teren. Isto su ponovili kad je došlo do druge eksplozije u kojoj je stradao transporter. Kasnije su naši vojnici prihvatili vojnike UNPROFOR-a i pomogli im ...pripadnici HV-a, kako vojnici tako i časnici koji su bili obaviješteni o ovom slučaju, ponijeli su se kako treba u želji da pomognu vojnicima UNPROFOR-a. Prema tome, ne može stajati objeda da su se hrvatski vojnici ponašali nehumano, odnosno da su sprječavali izvlačenje ranjenika.*¹²⁸ Podatak o takvu ponašanju hrvatskih vojnika nisam našao ni u jednoj kanadskoj knjizi niti analizi ove operacije. Da je takvo ponašanje spomenuto, čak i da se dogodila bitka, to bi značilo pridati hrvatskoj strani bar malo profesionalnih vojničkih i ljudskih osobina. Kao da su se analitičari i povjesničari bojali opisati tu epizodu s pomaganjem UNPROFOR-ovim ranjenicima da ne bi doveli u pitanje BITKU. Sukob sa zlim i nehumanim protivnikom je lakši no s onim koji ima ljudsko lice. Crno-bijela slika i sotoniziranje Hrvata bilo je potrebno kako bi se idealizirala nesebična i teška uloga Kanađana i lakše prihvatila teza o bitki koja se nije dogodila.

General Bobetko je već sljedećega dana, 28. rujna, u pismu generalu Cotu *odlučno odbio da je Hrvatska vojska pucala po pripadnicima UNPROFOR-a i predložio osnivanje zajedničke komisije koja bi utvrdila sve činjenice i došla do istine.*¹²⁹

General Cot će sljedećih dana priznati da je došlo do nesporazuma i krivoga tumačenja hrvatskih postupaka i navodno se ispričao.¹³⁰ U novom pismu generalu Bobetku, 3. listopada, Cot se osvrće na povećanje napetosti s obje strane u vrijeme žive diplomatske aktivnosti u Ujedinjenim narodima i pledira za *maksimalnu suzdržanost, nepoduzimanje nikakvih aktivnosti koje bi mogle uništiti mogućnost mirnih pregovora i rješenje postojećih problema.*¹³¹

Sutradan mu general Bobetko odgovara i slaže se s ocjenom stanja, ali ne i s uzrocima. Upozorava ga na *srpske ekstremiste, na njihove arogantne i agresivne izjave i na potrebu potpisivanja Sporazuma o sveobuhvatnom prekidu vatre.*¹³²

Krajem rujna je prošao šestomjesečni rok, došla je rotacija, smjena, i borbena grupa 2 PPCLI vratila se u Kanadu. U tim posljednjim danima u Hrvatskoj, u vrijeme priprema za povratak, dogodili su se incidenti - "trovanje kave, tučnjava između pijanih

vojnika, nezadovoljstvo na rubu pobune ('mutiny')" - o čemu je Komisija izvijestila MO Kanade.¹³³

Novi zapovjednik CANBAT-a 26. 9. je zatražio za 4. i 5. listopada odvojene sastanke s brigadrom Ademijem i brigadrom Gotovinom.¹³⁴ TR22eR¹³⁵ je zamijenila Calvinove umorne veterane u Medačkom džepu, oni su na žalost promašili veliku bitku, san svakog dobrog vojnika. Svaki dotepenic i perač posuđa (engl. *wog i pot walloper*)¹³⁶ u 2 PPCLI se hvalio pred novodošlim vojnicima (u kanadskoj vojsci tu postrojbu zovu "Vandoos") svojim pričama o bitki u Medačkom džepu. *Svaka posjekotina od guljenja krumpira je preuveličana i postala je rana od borbe prsa o prsa, na život i smrt. Suparničku pukovnicu ništa više ne demoralizira od priznanja prava na hvalisanje, a «Patrišijini» su zaradili tu povlasticu.*¹³⁷ Nije li i to dokaz da su čarke hvalisanjem vojnika prerasle u bitku!?

Poslije donošenja Rezolucije 871. i razdvajanja mandata UNPROFOR-a na tri neovisne države, Hrvatsku, BiH i Makedoniju, stanje se počelo polako smirivati.

Kasnije vojne analize su naglašavale da *to ipak nije bila bitka po zapadnim standardima gdje se neprijateljski položaji napadaju vatrom i manevrom,*¹³⁸ *iako to nije bila BITKA, za pripadnike Čete D bio je to RAT,*¹³⁹ *Le Monde* je izvijestio da je s Hrvatima vođeno 20 odvojenih puškaranja (dvoboja, razmjena puščane vatre - op. p.), *ALI NIJE BILO ŽRTAVA, IZBJEGNUT JE IZRAVAN SUKOB,*¹⁴⁰ dok je *Le Quotidien de Paris*¹⁴¹ ipak tvrdio da *...se čini da je HV sustavno pucala po snagama UN-a stacioniranim duž linije sukoba s ciljem da se maknu... to su bili metci upozorenja, nikakve bitke, a kamoli pobjede UNPROFOR-a nad postrojbama HV nije bilo (Nedjeljna Dalmacija, UNPROFOR stradao u srpskim minskim poljima).*¹⁴²

Sam UNPROFOR je naglašavao da je operacija Medački džep jedini i prvi slučaj **MIRNOG** rješenja u bivšoj Jugoslaviji. Isticali su suradnju (kooperativnost) hrvatske strane, njezinu iskrenost i dobar tijek razgovora. Unaprijed su procjenjivali dobar ishod cijele akcije. Te procjene se približavaju onoj istini koja je vjerojatna: **BITKE NIJE BILO**, nego je to bio niz okršaja koji su uglavnom počinjali zbog srpskih provokacija, neprihvatanja dogovora dok nije bio potpisan, dubokog nepovjerenja, UNPROFOR-ove žurbe i pritisa, upozorenja i bojazni od poništenja oslobođanja hrvatske zemlje. To je bio niz nervoznih reakcija pojedinačnih vojnika, nesigurnih u namjere onih s druge strane, niz čarkanja nepovjerljivih protivnika, Srba i Hrvata, između kojih su se našli vojnici UNPROFOR-a, neupućeni u složenu političko-vojnu situaciju u Hrvatskoj.

Istovremeno se nameće zaključak da su neke države, prvenstveno Velika Britanija i Francuska, koje su imale svoje vojne kontingente na području bivše Jugoslavije (Velika Britanija u BiH,

Francuska u obje države, BiH i RH), htjele silom nametnuti svoje viđenje političkog rješenja u Hrvatskoj u kojoj bi se izjednačavanjem strana izjednačila i krivnja i očuvao *status quo*. Na takvoj ravnoteži krivnje temeljilo bi se buduće rješenje. Sve što se kasnije događalo, politički pritisci EU-a, velikih sila, posebice Haaškog suda, dokazuje tu tvrdnju.

Francuska je svoje interese izravno ostvarivala preko svog kontingenta (FRABAT) u sektoru Jug, a Velika Britanija posredno i nazočnošću manjih, ali specijaliziranih postrojba, poput SAS-a u Medku prvoga dana vojno-redarstvene operacije.

Hrvatska bi u tom rješenju bila ono što su joj željele pobunjeničke srpske vlasti: zemlja - invalid koja će *nestati u dugačkoj agoniji*.¹⁴³ Zato su sila, pritisak i provokacije, arogancija i tvrdo držanje kanadskih i (u manjoj mjeri) francuskih pripadnika snaga UN-a bili način na koji su se Hrvatska i njezine oružane snage pokušavala izbaciti iz ravnoteže, gurnuti u širi sukob s međunarodnom zajednicom i proglasiti jedinim krivcem za događaje u Medačkom džepu. Lee A. Windsor pak prebacuje krivnju na zapadne javne medije i njihovo netočno tumačenje raspada Jugoslavije. *To postaje posebno upitno kad shvatimo kako popularni tisak nastavlja loše i krivo tumačiti događaje na Balkanu...(...) ...primjeri pogrešnih dojmova uključuju predodžbu da je Srbija očiti zločinac i da su jugoslavenske nevolje posljedica nasilnog srpskog širenja*.¹⁴⁴ Nešto kasnije, da bi ojačao svoju argumentaciju, objašnjava kako su hrvatski i srpski nacionalisti, Tuđman i Milošević, došli na vlast *razarajući pažljivo stvoren jugoslavenski identitet (sic!)*, koji nikad nije postojao, osim u govorima i pisanim krivotvorinama komunista u koje je Zapad povjerovao, *zamjenjujući ga novim nacionalnim osjećajem temeljenim na krvi i vjeri*. Opet jedan stereotip koji se ne libi primijeniti Lee A. Windsor u nastojanju da opravda žal za razbijanjem Jugoslavije, uspostavom novih država čiji identitet se sastoji i u razlikama kulture, povijesti i tradicije o čemu autor zna malo ili ništa. On sa sigurnošću uvjerava svoje čitatelje da *nasuprot uobičajenom pomodnom shvaćanju šest republika, koje su do 1990., po njegovu tumačenju, bile Jugoslavija, tj. "federacija regija potpuno različitih od Kanade i Sjedinjenih Američkih Država" (sic) potpuno slične po jeziku, kulturi i običajima!*? Da bi konačno poantirao svoje viđenje Jugoslavije, Lee A. Windsor tvrdi da je Jugoslavija *trajala u harmoniji, dobivala međunarodne pohvale kao i počast da ugosti svijet na zimskim Olimpijskim igrama 1984.* Njemu su zimske Igre dokaz jugoslavenskoga sklada i zločinstava onih koji su je razorili, sa svim posljedicama.

69. "Nacional" 10. 12. 2002. Robert Bajruši/E. Šošćarić.
70. David Pugliese "The Ottawa citizen", 8. 10. 1996.
71. B. Gajić/M. Ivanović 18. 12. 2002. "Zašto smo ćutali o Medaćkom džepu" office&srpskapolitika.com.
72. Detailed report of the Special review group Operation Harmony (Rotation two) 16. 6. 2000.
73. Board of inquiry - Croatia, CF in the Balkans - Komisija osnovana u kolovozu 1999. sa zadatkom" to Investigate whether Canadian force members... were exposed to environmental containments in quantities sufficient enough to pose health hazard during the course of their duties", Izvješće završeno 6. 3. 2003.
74. Isto.
75. Detailed report of the special review group "Operation Harmony" (Rotation two) 16. 6. 2000.
76. "Board of inquiry Croatia", 6. ožujka 2003. str. 4.
77. Detailed report... on Operation Harmony, 16. 6. 2003. str. 6.
78. SAFF, 11. 7. 2002. intervju što ga je s Hasanom Nuhanovićem vodio novinar Nusret Hodžić.
79. Komanda 9. mtbr. Pov. br.100-1036/1 od 10. 6. 1993. g. vojna tajna, povjerljivo Komandi 3. mtb. Pukovnik Jovo Kordić.
80. Komanda 9. mtbr. Pov. br.100-1522 Medak, 22. 8. 1993. god. Vojna tajna, povjerljivo Komandant pukovnik Jovo Kordić.
- 81 Komanda 9. mtbr. Pov. br.100-1597/1 1. 9. 1993. godine Vojna tajna, povjerljivo pukovnik Jovo Kordić.
82. "Chances for peace" str. 153. "There was a Serbian position with their mortars, there were Serbians intermingled with our forces. So from the Croatian point of view it looks like the UN has moved in the right beside the Serbians who had been fighting. All day there had been exchanges of small-arms fire between Serbs and the Croaiatians. We were no more than 50 meters away from them".
83. Canbat 1 Final report on Medak pocket operations: "The cause of the croatian fire in some cases could have been attributed to Serbian forces sniping at Croatian positions and using UN forces as a shield. Negotiations at Serbian 9 Brigade HQ stopped this activity.
84. Informativna brošura koju su sa sobom donosili vojnici UNPROFOR-a, posebice britanski kontingent UNPROFOR-a 1992. - 1993.
85. "Chances for peace" str. 220. "...we got a word that the Croatian TV said that we killed 23 Croaiatians. They were showing the bodies on the TV".
86. Somalija - ubojstvo - 16. ožujka 1993. "Tested mettle", str. 87-88... A Somali had been killed while in Canadian custody at Belet Uen.
87. "Chances for peace" str. 125. "it is kind of ludicrous to be walking towards the bastards who had been shooting at you for fifteen hours straight".
88. Isto, str. 125.
89. Gajić/Ivanović, office&srpskapolitika.com
90. "Chances for peace", str.157. "I am convinced that it was the Serbs that started that one. At about 06.00 a couple of mortar bombs got launced out of this tube over here, and they erupted into gunfire, and then Croaiatians erupted into gunfire,

- and then they were on to us again, and we got on them. That was it. It was over. That was the last gunfire exchange”.
91. “Tested mettle”, str. 86.
 92. Sean Maloney&John Llambias “Chances for peace”.
 93. Tested mettle, str. 86.
 94. Isto, str. 142.
 95. “Fokus”, Marko Jurić 20. 12. 2002.
 96. Izjava generala Bobetka o američkom izvješću Globus, Gordan Malić, 27.2.2003.
 97. Švedski general Bo Pellnas, brigadni general, zapovjednik UNMO-a (vojni promatrači UN-a) i posebni izaslanik zapovjednika UNPROFOR-a generala Cota (brigadier general, Chief military observer and special envoy of the force commander).
 98. Prilog: original pisma brigadnoga generala Bo Pellnasa brigadiru Rahimu Ademiju “UNPROFOR forces ...will move up to the line of confrontation replacing Serb units and form a shield of protection of your forces. This operation will commence at 12.00 hours on 15 September. You are herewith urgently demanded to pass this information to all your units, and I consider it your personal responsibility to avoid any fire directed against our troops”. I have underlined to the UN forces their right to self defence in full accordance with Chapter VI of the UN-Charter.
 99. “Večernji list” 27. 9. 2002. J .Popović/M. Čuljat “...general Stipetić: ‘Nisam imao zadaću nadzora povlačenja, ali sam kao odgovoran časnik želio vidjeti kako se zadaća izvršava na terenu. U namjeri bio sam spriječen porukom da ću biti likvidiran i zato sam odustao’.”
 100. Zabilješka razgovora Bobetko - Cot 12. 9. 1993. RH MO Glavni stožer HV, zabilješku sastavio šef kabineta pukovnik Damir Goršeta, oznaka na dokumentu DG/RA.
 101. “Nacional” 10. 12. 2002.
 102. “Tested mettle”, str. 140.
 103. UN SITEREPORT od 15./16. 9. “engaged the enemy”.
 104. “Chances for peace”, str. 219; svjedočenje corporala Davida Margolina (imena kanadskih vojnika su prema crtici iz knjige pseudonimi).
 105. Isto, str. 220.
 106. Ozren Žunec “Rat u Hrvatskoj...”
 107. Zapovijed brigadira Ademija o prestanku vatre 12.9.1993. u 12.00, Zapovjedništvo ZP Gospić, klasa: 8/93-01/03; ur.broj: 1043-03/1-93-23, Gospić, 12.9.93.
 108. “Nacional” 10.12.2002.
 109. “Tested mettle”, str. 140. “The haste of the advance took its toll in the form of minestrikes-three French armoured vehicles were disabled-but still Calvin pushed his force forward”.
 110. Isto, str. 140.
 111. Izvješće Ureda za vezu MORH-a s UN/EZ, časnik za vezu iz Odjela Gospić, 15. 9. 1993.
 112. Skupno izvješće Ureda MORH-a za vezu s UN/EZ, bojnič Pleština, za 18.9.od 08.00 do 19. 9. u 08.00 sati.
 113. “Večernji list” 21. 9. 1993. M. Piškor.
 114. Skupno izvješće Ureda MORH-a za vezu s UN/EZ za 18./19. 9.

115. Lee A. Windsor "The Medak pocket" study.
116. Izvješće bojnika Gregurića - Ured za vezu MORH-a s UN/EZ od 18. 9. 1993.
117. Izvješće iz Gospića - časnik za vezu Odjela -Ured za vezu MORH-a s UN/EZ 20. 9. 1993.
118. Isto - upad UNPROFOR-a na Kamenjušu, Izvješće Odjela Ureda MORH-a za vezu s UN i EZ Lika, Gospić, 20. 9. 1993.
119. Isto.
120. Isto.
121. Izvješće bojnika Pleštine Ured MORH-a za vezu s UN/EZ od 20. rujna 1993.
122. CANBAT 1 Final report on the Medak pocket operations.
123. Izvješće Ureda za vezu s UN/EZ, bojnik Pleština, 21. 9. 1993.
124. Pismeni prosvjed potpukovnika Calvina brigadiru Ademiju - T. J. Calvin, zapovjednik Canbat 1 brigadnom generalu Ademiju, zapovjedniku Zbornog područja Gospić, 22. 9. 1993.
125. Odgovor brigadira Ademija potpukovniku Calvinu od 23. 9. 1993. kojim upozorava na krivo tumačenje Sporazuma o odnosu s UNMO.
126. Izvješće o incidentu u minskom polju od 25. 9. 1993.
127. Priopćenje glasnogovornice UNPROFOR-a Shannon Boyd 19. 9. 1993. - prilog original.
128. Izvanredno izvješće Ureda iz Gospića za vezu s UN/EZ, brigadir Mezić, 27. 9. 1993.
129. Pismo generala Bobetka generalu Cotu 28. 9. 1993.
130. Navod generala Bobetka o Cotovoj isprici za optužbe, Globus, 27. 09. 2002. General Cot nam se u *Večernjaku* javno ispričao zbog toga.
131. Pismo generala Cota generalu Bobetku od 3. 10. 1993.
132. Odgovor generala Bobetka generalu Cotu od 4. 10. 1993.
133. Izvješće o Operaciji Hamonija/Operation Harmony.
134. Izvješće Ureda za vezu s UN/EZ Gospić od 26. 9. 1993.
135. 1R22eR, First battalion Royal 22nd regiment-Vandoos (Prvi bataljun Dvadesetdruge kraljevske pukovnije, nazvane Vandoos).
136. "Tested mettle" str. 146. Every "wog" and "pot walloper" in the Patricia's had regaled the incoming "Vandoos" with their tales of combat in the Medak pocket. Every bandaged potato-peeler gash had been exaggerated into a wound from hand-to-hand, life and death struggle.
137. Isto, str 146.
138. Lee A. Windsor "Professionalism under fire".
139. Lee A. Windsor "The Medak pocket".
140. "Le Monde" 21. 9. 1993.
141. "Le quotidien de Paris" 13. 9. 1993.
142. "Nedjeljna Dalmacija" Mario Galić, 25. 10. 1996.
143. Zaključak tvorca Strategije realne prijetnje general-pukovnika Radinovića.
144. Lee A. Windsor "The Medak pocket", istraživanje omogućeno novčanom pomoći kanadskog Ministarstva obrane.